

Les 11: Wat is seks?

Lesoverzicht

Lesdoelen:

- Kinderen kunnen verschillende betekenissen geven aan seksualiteit.
- Kinderen zijn zich ervan bewust dat iedereen seksuele gevoelens heeft, en dat je je daarvoor niet hoeft te schamen.
- Kinderen begrijpen en accepteren seksuele gevoelens en gedragingen als uitingsvorm van liefde, intimiteit, opwinding of lust.
- Kinderen weten dat de seksuele levensloop per persoon kan verschillen en dat je je eigen tempo mag bepalen.
- Kinderen vinden het van belang dat seksuele contacten vrijwillig, prettig en gewenst plaatsvinden.
- Kinderen zijn zich ervan bewust dat het niet in elke cultuur gebruikelijk is om over seks te praten.
- Kinderen zien in dat beelden in de media over seksualiteit vaak niet echt zijn.

Benodigdheden:

- Basis
  - Blanco A3-papier (voor ieder viertal)

Kinderboeken:

Ben jij ook op mij? Sanderijn van der Doef, Ploegsma, Amsterdam, 2011
Het puberboek. Sanderijn van der Doef, Ploegsma, 2004.
Seks hoe voelt dat, Kolet Janssen, Davidsfonds, 2011.
Seks en zo. Robbie H. Harris, Gottmer/ H.J.W. Becht, 2003.

Werkvormen:

Basis

→ 11.1 Woordweb

Reflectie
Subgroepen en klassikaal
⌚ 45 min

→ 11.2 Wat vind je van deze seks?

Reflectie
Klassikaal
⌚ 15 min

Extra/verdiepend

→ 11.3 Klassenquiz

Doe activiteit
Subgroepen en klassikaal
⌚ 30 min

Lesintroductie

Als mensen verliefd zijn, dan kunnen ze het fijn vinden om samen te zijn, samen te praten, grapjes te maken, elkaars hand vast te houden en dicht tegen elkaar aan te zitten. Wat iemand fijn vindt om te doen als hij verliefd is kan verschillen van persoon tot persoon. Volwassen mensen die verliefd zijn, hebben vaak ook zin in seks met elkaar. In les 7 hebben we geleerd dat als een man en vrouw seks met elkaar hebben, de penis van de man in de vagina van de vrouw kan gaan. Dit gebeurt natuurlijk alleen maar als beiden dat fijn vinden en eraan toe zijn. Volgens de wet mag je deze vorm van seks officieel pas hebben als je 16 jaar of ouder bent. Na je 16de bepaal je zelf wanneer je er klaar voor bent. Maar dit is niet het enige waar het bij seks om draait. Laten we vandaag eens gaan kijken welke dingen nog meer bij seks horen.

Werkvorm

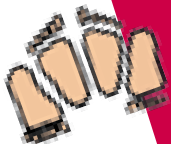
11.1 Woordweb

- Achtergrondinformatie 'De seksuele levensloop: Jongeren kunnen op 10 jarige leeftijd verliefd worden en verkering krijgen. Ongeveer de helft van de kinderen tussen 12 en 14 jaar heeft wel eens getongzoend. De kinderen die ervaring hebben met tongzoenen doen dit gemiddeld voor de eerste keer op hun 14de jaar (bron: *Seks onder je 25de*). Stapje bij beetje doorlopen kinderen een seksuele carrière. Op latere leeftijd gaan kinderen elkaar aanraken en strelen. Soms gaan ze bloot op elkaar liggen en op een gegeven moment hebben jongeren of jongvolwassenen voor het eerst geslachtsgemeenschap. De helft van de jongeren heeft op hun 17de jaar wel eens geslachtsgemeenschap gehad, de andere helft is er nog niet aan toe. De jongeren die ervaring hebben met geslachtsgemeenschap, zijn daarmee gemiddeld begonnen toen ze 16,7 jaar oud waren. (bron: *Seks onder je 25de*). Het is belangrijk de ander te leren kennen en rekening te houden met elkaar. Sommige jongeren hebben eerder geslachtsgemeenschap dan dat ze zoenen of strelen. Soms is er geen duidelijke volgorde. Iedereen bepaalt zelf op welke leeftijd hij of zij toe is aan een volgende stap. Niemand mag een ander hiertoe dwingen of onder druk zetten.

Tip:

Het doel van deze les is om kinderen bewust te maken van het feit dat seks meer is dan alleen maar geslachtsgemeenschap. Het gaat ook om intimiteit, liefde en verlangen. En iedereen zet hierin bepaalde stapjes. Iedereen bepaalt zelf z'n tempo en maakt hierin eigen keuzes. Niemand mag een ander dwingen of pijn doen. Het is belangrijk dat kinderen inzien, dat de leeftijd waarop mensen deze stappen zetten en de volgorde waarin ze dat doen per persoon verschillend kunnen zijn en dat daar dus geen norm voor bestaat.

Tip:

Sommige kinderen gedragen zich in subgroepen anders dan in de klas. Hierdoor kunnen er in subgroepen dingen worden genoemd waar andere kinderen nog niet aan toe zijn, zonder dat u dat in de gaten heeft. Stel vooraf samen een aantal 'spelregels' op, zodat duidelijk is wat wel en niet besproken mag worden in de subgroepen. Ook kunt u ervoor kiezen om het woordweb klassikaal te maken.

- Toon het woord SEKS op het (digi)bord (☐ 53).
- Leg uit dat heel veel mensen bij seks denken aan geslachtsgemeenschap – het moment waarop de piemel van de man in de vagina van de vrouw gaat. Maar dat is niet het enige waar het bij seks om draait.
- Splits de klas op in groepjes van vier kinderen. Het leukste is om meisjes en jongens te mixen, zodat ze ook van elkaar kunnen horen hoe zij denken over seks.

- Geef elk groepje een vel papier en laat ze een woordweb maken. Laat weten dat we de gevonden antwoorden over 15 minuten samen klassikaal gaan bespreken.
- Om het denken van de kinderen te stimuleren kun je een aantal voorbeelden geven (zoenen, elkaar masseren, intimiteit, spannend).
- Hang de flappen na afloop op en kijk wat er allemaal is opgeschreven (zoek evenwicht tussen positieve en negatieve gevoelens, seksuele handelingen, liefde, relaties, e.d.). Schrijf tijdens de nabespreking de gevonden antwoorden op het (digi) bord en maak op die manier een klassikaal woordweb (☐ 53). Geef duidelijk aan als er woorden worden genoemd die ongepast zijn. Schrijf deze dan ook niet in het woordweb.
- Vragen voor de nabespreking:
  - Betekent knuffelen ook seks?
  - Betekent zoenen ook seks?
  - Betekent seks iets anders voor kinderen dan voor volwassenen?
  - Moet je verliefd zijn als je met iemand seks hebt?
  - Wat voor gevoel geeft het volgens jou om iemand op wie je verliefd bent, aan te raken en bijvoorbeeld te zoenen? (bespreek hierbij gevoelens van intimiteit, opwindend, spanning, plezier).
- Leg uit dat het hebben van deze gevoelens heel normaal is en dat ze ook wel seksuele gevoelens worden genoemd. Ieder mens heeft ze, jong en oud. Het is net zo normaal als andere gevoelens, zoals blijdschap, verdriet, vreugde, etc.
  - Hoe oud denk je dat mensen zijn als ze voor de eerste keer tongzoenen? Waarom denk je dat?
  - Hoe oud denk je dat mensen zijn als ze voor de eerste keer geslachtsgemeenschap hebben? Waarom denk je dat?
  - Hoe belangrijk vind je het om veilig te vrijen als je later seks zou hebben? (eventueel kun je apart aan de jongens vragen of ze dan een condoom zouden gebruiken en aan de meisjes of ze dan de pil zouden gebruiken).
  - Wanneer is iemand nog maagd?
Toelichting: Iemand is maagd als hij/zij nog geen geslachtsgemeenschap heeft gehad. Dat geldt zowel voor een jongen als voor een meisje. In sommige families is het belangrijk dat een meisje als maagd het huwelijk in gaat. Dan mag ze voor het huwelijk nog geen geslachtsgemeenschap hebben gehad. In de huwelijksnacht, dat is de eerste nacht na het huwelijk, wordt van de bruid en de bruidegom verwacht, dat ze voor het eerst met elkaar naar bed gaan. Men vindt dat het maagdenvlies van het meisje dan moet bloeden. Door dat bloed wordt bewezen, dat ze nog maagd was. Toch zijn er heel veel meisjes die niet bloeden bij de eerste geslachtsgemeenschap, omdat er immers geen echt vlies in de vagina zit (zoals we hebben besproken in de les 'Ik verander in de puberteit'), maar een klein randje.
- Benadruk dat seks tussen twee mensen alleen plaats mag vinden als ze het beiden willen. Het moet voor beide personen leuk en fijn zijn. Dat geldt voor alle vormen van seks dus bijvoorbeeld ook voor zoenen, tongzoenen of strelen. Je mag niemand dwingen iets te doen waar de ander nog niet klaar voor is en je mag niemand pijn doen. Het is belangrijk dat je het alleen doet als beide personen het prettig vinden en je respect hebt voor elkaars wensen en grenzen. Als je ervoor kiest om geslachtsgemeenschap te hebben, is het heel belangrijk dat je altijd anticonceptiemiddelen gebruikt.

Tip:

Sommige kinderen zijn niet gewend zomaar over 'seks' te praten. In sommige culturen mag er niet over dit onderwerp gesproken worden. Meisjes mogen soms niet in het bijzijn van jongens hierover praten. Een alternatief is dan om het woordweb niet over het woord 'seks' te laten gaan, maar bijvoorbeeld over het woord 'toekomst', of 'trouwen' of 'verkering'. Merkt u dat de meisjes moeite hebben met deze opdracht in aanwezigheid van de jongens, dan kunt u ook besluiten deze opdracht apart met de jongens en de meisjes uit te voeren.

11.2 Wat vind je van deze seks?

- Jongens en meisje komen ongevraagd of vanuit eigen nieuwsgierigheid in aanraking met pornografische beelden in tijdschriften, op televisie of internet. Als leerkracht kunt u het best beoordelen of dit onderwerp voor uw klas relevant is en in hoeverre u op dit onderwerp in wilt gaan. De kinderen leren dat bij deze vormen van seksualiteit vaak een eenzijdig beeld wordt gegeven van man of vrouw, seksueel gedrag, liefde en relaties.
- Leg uit dat in films wel eens seks voorkomt. Geef hierbij een voorbeeld dat aansluit op het belevingsniveau van de klas (bijvoorbeeld: in de film *Liever verliefd* worden geslachtsdelen getoond met een grappige tekst erbij). Bespreek met de kinderen wat ze hiervan vinden.
- Bespreek in de klas welke rol commercie speelt bij seks aan de hand van vragen als:
  - Zijn films waar bloot en seks in zit, geschikt voor kinderen jonger dan 13 jaar? Wat vind jij daarvan?
  - Jouw ouders verbieden je om een tv-programma te kijken waar veel bloot en seks in voorkomt. Wat vind je daarvan?
  - Je bent aan het surfen op internet en komt op een site terecht met foto's en filmpjes van mensen die seks hebben. Wat vind je daarvan? Hoe ga je ermee om?
  - Een paar vrienden kijken in een seksblaadje. Wat vind je hiervan? Hoe ga je ermee om?
  - Kan iemand nog andere voorbeelden geven van manieren waarop geld verdiend wordt aan seks? (bijvoorbeeld: 0900-nummers, internet, prostitutie)
  - Hoe zou het komen dat jongens soms meer naar porno kijken dan meisjes?
  - Heb je zelf wel eens met deze vormen van seksualiteit te maken gehad? (bijvoorbeeld door het draaien van 0900-nummers, het lezen van erotische tijdschriften, het bekijken van erotische video's of seksites op internet?)
  - Wat is er niet echt aan pornografie?
  - Wat je in bladen, films, video's ziet, is dat realistisch/echt?

Toelichting: Mannen en vrouwen kunnen soms opgewonden worden van een ander, zonder dat ze verliefd zijn op die persoon. Dit is ook het geval bij pornografie. Deze manier van seks heeft niks met liefde te maken, maar alleen met lust en opwinding. Soms kunnen er dingen worden getoond die zeer extreem of in ieder geval heel ongewoon zijn. De beelden zijn soms vrouwonvriendelijk. Mensen maken geluiden en bewegingen die niet altijd overeen komen met de werkelijkheid. Ook gebruiken ze vaak geen condooms of andere anticonceptiemiddelen; dat schept een onrealistisch beeld van wat gezonde seks inhoudt.

Tip:

Bij het onderwerp *Seks in de media* kan ter sprake komen dat de kinderen soms via tv of via internet worden geconfronteerd met seksueel getinte beelden waar ze nog niet aan toe zijn, zoals pornografie. Dit kan zelfs op school gebeuren als kinderen onbeperkt toegang hebben tot internet. Het is goed om hierover met de kinderen een gesprek aan te gaan. Kinderen moeten begrijpen dat seksualiteit in deze gevallen op een irreële manier wordt uitgebeeld.

Afsluiting

“Mensen kunnen verschillende vormen van seks met elkaar hebben omdat ze elkaar lief vinden en/of omdat het een heel fijn gevoel geeft. Als iets geen fijn gevoel geeft, moet je het niet doen. Iedereen heeft hierbij een eigen tempo en eigen behoeften. Soms krijgen jullie een verkeerd beeld over seksualiteit door wat we op tv, in blaadjes of op internet zien. Het is belangrijk dat we hierover praten met elkaar.”

Extra/verdiepend

11.3 Klassenquiz

- Instructie vooraf: In deze werkvorm gaat u samen met de kinderen een klassenquiz samenstellen. Geef ieder kind de gelegenheid om vragen die het heeft over seks op te schrijven en anoniem bij u in te leveren (door ze in de brievenbus te stoppen). Selecteer de 10 meest relevante/meest gestelde vragen en bepaal in welke antwoordvorm u de quiz wilt aanbieden (waar/niet waar, ja/nee, A,B,C-antwoordcategorieën, etc).
- Deel de klas op in subgroepen van vier kinderen, vraag ieder groepje om twee quizvragen te beantwoorden en de antwoorden bij u in te leveren. Geef duidelijk aan in welke antwoordvorm u de antwoorden aangeleverd wilt krijgen (bijv. waar/niet waar, ja/nee, A,B,C, etc.).
- Check de antwoorden van de kinderen op correctheid en pas ze waar nodig aan.
- Gebruik de vragen en antwoorden van de kinderen om klassikaal een quiz af te nemen en zo in te spelen op hun behoeften.